

PTUJSKI ČUK

Moje 12. poročilo. —

Z menoj je velik križ. Zadnjič sem si s svojim 11. poročilom nakopal jezo pol mesta na sebe. Ljudje so res čudni. Mislijo, da bom povsod trčal in da imam živce iz — jekla. Moje zadnje pohajkovanje je rodilo celo prvi zakonski prepir z mojo Sovico. Ta frajta mi je čisto odločno rekla, da se da od mene — ločiti. —

„Bog s teboj in vse viharne noči, nadloga in kriza vsa“ sem zaskoval in odrčal bi Sovice, katere perje je bilo vse — premočeno. Pošteno sem molčal, kakor se spodobi in odletel neslišno naprej. —

Po poročila? Seveda! Vsega vam pa povedati ne smem, ker ni varno. Ne bi bilo v interesu družabne in družinske sloge, ako bi vse izbrbljal. —

V nevolji sem pritrčal na dvorišče stare kasarne. S kljunom sem se zadef v še razsvetljena okna in komaj toliko sem opazil, da se je Tone, ki se boji strahov kot zlodej križa, skril v svojo košto. Potem je pravil, da se mu je prikazal njegov bratranec, avstrijski kaprof. —

Da bi jaz avanziral v avstrijskega kaprofa, ki je že pred 15 leti padel na „polju slave“ (takrat je bila zelo tedna zima!) — pa ni mogoče. Takega obrekovanja pa že ne prenesem! In sem spet odrčal. Pa ne daleč, namreč v vežo. Tam domuje Oref. Kljub splošni narodni slogi sem se zbal sinega ptičja in samo pri hri pokukal v njegovo „botego“. K sreči me ni videl. Videl pa sem jaz tam nekega tička iz Horvatskega. Le-ta je pel ob hlaškem moštu nezavedno meni v čast:

„Čuk sedi na veji,
sova pa na štoru...
Čuk Sovo zove:
Sovka hodi bližje!
Bova se ženila
ob eni „štuci“ vina...“ —
Sova se napila, —
a čuk, — on bil je trezen —
je s kljunom piknil jezen
Sovo... Štuka se razbila
— ljubezen pa se je — razlila.“
To je pel tiček od Horvatijske. Ker je to njegova himna, mi šč v glavo ne pade, da bi me hotel — „štenkat“.

Drugič si bom privoščil njegove dobre — žemlje! Za masčevanje, ker tako lepo „špota“ poštene poročevalce.

Potem sem odletel kar nad mesto, ves razjarjen, zares. — Spotoma, ko sem se oglašil zaradi družine, sem slišal, da so peli nekateri ponočnjaki tisto svojo himno: „Čuk se je oženil...“ Dobro vedoč, da se defajo z mene norca, sem jo mahnil iz mesta. Kam me snežni vihar zanesel, vam bo povedalo moje naslednje poročilo. — Za nekaj dni pa bom te pokvarjene ponočnjake ptujske pustil pri pokoju in ne bom gledal na njih zakonske in nezakonske atrakcije. Saj se itak jezijo na mene, ker sem baje našel čudne stvari, ki ne smejo na svetlo. Moj prijatelj vrabec (v sili sva se pobratila v imenu ptičje sloge) pa že dolgo čvka po ptujskih strehah, kako je nekdo na mizi zavaljal sukno... Uganite, firbei, čegavo! Zdaj pa zbogom!

Moje 13., bogme usodno poročilo.
Snežna vijavica, številka 13, petek, baša sredi ulice, egipčanska tema, maček križa često... O jerum, jerum! Pa me je zaneslo. Sprva nisem vedel kam. — V tej zmešnjavi in jezen na vse, kar sem videl, čul in preživel, sem se znašel v lepi stovenski vasi. Luč me blišči. Prav nepodno sem se zaletel in koj pogrnul, da sem pri sv. Urbanu, patronu vinjskih gor. — V Klemenčičevi hiši vesel smeh, harmonikni meh in ko cekm zveneči smeh deklet. Nalaho sedem na okno in pokakam: Fižof so luščili. Pa sem pomislil: Kako je mogoče opravljati tega oštrjaša, da šmarnico toči, ko so vsi tako pošteno veseli? Hudooben jezik „dosti“ kvara napravi! — Med družbo sem videl Darinko, urbano poštarico, katero imajo vsi radi, kakor svojo sestro. To je demokratizem! — sem si mislil.

Ljubko deklet je, zares in kakor se spodobi: domača med domačimi. Pomislil sem: To pa je srečno bitje! — Sicer pa je njena sreča njena srčna zadeva. — Medtem se je zabava razvijala ob zvokih Cencove harmonike prav ugodno. Gospodar je nazadnje med luščinam še našel — dva stotaka. „Tu ne more biti krize“ sem pomislil in veselo zaskoval bas tisti čas, ko se je Darinka (morda so jo krstili drugače) prav

RAZNO.

KDO JE „IZUMITEJ“ DOHODNIN. DAVKA? Izumitelje imenujemo vse tiste ljudi, ki so se s silo svoje razumnosti dali človeštvu tekovine, ki so od dalekosežne koristi. Njih imena bodo ostala večna (Nikola Tesla, Edison, Marconi, Stephenson, Gutenberg i.t.d.) v zgodovini človeštva. Ta hvala se očituje ob spominskih dnevih, jubilejih, stoletnicah in sličnih prilikah. — Kdo pa bi bil med nami, ki bi se odkritosrčno in navdušeno veselil nad „iznajdbo“ — dohodninskega davka? Sicer so davščine stare skoro toliko, kakor predpotopno človeštvo — vendar izrazitega dohodninskega davka v današnji obliki ni bilo. Mislimo, da se nikdo ne veseli imena duševnega očeta tega „izuma“, ki je osvojil vse civilizirane državne uprave, vendar lahko o tem možu govorimo tako, kakor o „šravi“ Judeža Iskarijota, ki se je na veke osramotil s tem, da je svojega učenika prodal za 30 srebrnih denarjev... Mislimo, da smo vsem govorili iz srca! —

Kdo je famozni iznajditelj te nesimpatične ustanove? Ni bil eden brumnih Slovanov, tudi ne eden gospodarsko-zvitih previdnih Nemcev, ampak Anglež Dr. Henry Belke, profesor matematike na univerzi v Oxfordu. Ko je bil tedanj angleški finančni minister Pitt v škripih finančne krize, ki je bila hujša od sodobne. — mu je imenovani predložil svoj načrt o dohodninskem davku. Pravijo, da je finančni minister Pitt poskočil do stropa, tako je bil vesel

zvonko nasmejala svoj družbi. — In to je bilo za mene usodno. Fantje, morda ljubosumni so planili ven in začeli streljati v noč. Bil sem v smrtni nevarnosti. Nekemu „jogru“ sem se vsedel na puško... Ko je šestič počilo, mi je od straha nekaj všlo na petelina... Potem sem jo odkuril v noč... Hvalabogu, da smemo čuki po zraku trčati, sicer bi „rihtera“ pri sv. Urbanu naznanil v Ljubljani gospodičani, da nam drugega rihtera pošljejo, sicer bi meo več brige za urban ko cesto. Drugič vam bon poveda, kak krave po štergah hodijo in — gramotone kvarijo in še več hecov urbanskih v domačem jeziku. — Pa na svidenje vrli tlečki no deklice! —

profesorjeve iznajdbe, ki se je kmalu sijajno obnesla... Ko je izumitelj prejel svojo nagrado za svoje delo, ga je zadela kap in je — umrl. Ali od žalosti, ali veselja, o tem zgodovina molči.

TISOČLETNI JUBILEJ — VILIC. Male, preproste vilice imajo, kakor vsaka stvar na svetu svojo zgodovino. Ne bo dolgo, ko bodo na celim svetu slavili tisočletnico tega jedilnega orodja. Ko se je v 10. stoletju bizantinska princesa Argia poročila z beneškim dožem Pietro Orseolo se je pri svatovski pojedini na veliko začudenje poslužila z zlatimi vilicami. Beneški plemiči, sami starokopitneži, še vilic niso poznali, posluževali so se samo žlic — so se dolgo mučili z novo „iznajdbo“, dočim je ostalo ljudstvo ohranilo spoštovanje — žlici. — Nič manj kakor 400 let se je to jedilno orodje borilo za svoje uveljavljenje ter se končno udomačilo v mnogih deželah. Še-le v 14. stoletju so uvedli vilice v Parizu, dočim še-le l. 1608 na angleškem dvoru. Koncem 17. stoletja so si viljuške osvojile domala ne celi civilizirani svet. Res redek jubilej, malokomu poznan!

Meh za smeh.

Mladina od danes. Nadebudni Dušan je na posetu pri starem očetu. Tam imajo mladega psa. Psiček pa je zelo prijazne narave in povoha vsako stvar, nakar se zadere Dušan:

„Stari oče, pes je mene povohal in ve, da sem iz — mesa — . Rešite me!“ —

Kam se obrnem naj,
če hočem dobro kavo, čaj, —
čokolado, limonado
in prigrizek za naslodo?
Radio veselo tukaj svira,
tu mešan in kmet se zbira!

I.ŠTUHEC
PTUJ
PANONSKA ULICA

A. Stražar:

Zatajeni sin.

Pripoved iz časa tlačenja.

(Tretje nadaljevanje).

Pa tudi Micika ga je spoznala. Stopila je k njemu, vzela mu otroka iz naročja, šla k peči kjer se je usedla, pa nato spregovorila:

„Gottfried, po kaj ste prišli sem? Ali ste že pozabili na prisego — ?“

„Micika — nisem — ! Toda jaz se nisem mogel več premagovati; želel sem si videti svojega otroka — . Kri je le — kri — !“

„Da, da — kri je kri...! Vsak si želi videti, kar mu je najljubše — a vi ste to zavrgli, še predno se je rodil otrok: — ali ne?“

Micika, nisem ga zavrgel, ne! Toda saj so ti bile znane najine razmere...“

„Da, da, dobro so mi znane vse te razmere; pa zapomnite si dobro: Prišel bo že čas, ko bo izginila oblast graščakov, pa, da bodo ubogi tlačani svobodni ljudje! Govorili ste tudi o najinih razmerah; znane so mi dobro. Vi, kot skoraj vsi graščaki, se ne sramujete tlačanskih deklet — ko jih zapeljuje; — ko pa jih enkrat storite nesrečne, jih ne poznate več — . A, vsi ti grehi se maščujejo — tudi vi že občutite kazen — , pa vedite, to je še-le začetek!“

Micika, ne govori mi tako. — Oh, jaz nesrečnež — !

Močno razburjeni Gottfried je prijel za vrč in pil nato pa segel v pas, vzel iz njega več cekinov, pa jih položil na mizo.

„Gottfried, zakaj ste dali ta denar?“ — se oglasi Micika pri peči.

„Zato, ker sem videl svojega sina!“ Vzemite ga nazaj, vam rečem! Vedite, moj sin je že preskrbljen, a za vas itak zatajen — !

Micika, Micika, odpusti mi! Pri teh besedah je Gottfried vstal.

Gottfried, samo to vas prosim, odpravite se!

Graščak je razumel ta migljaj. Še enkrat se je pri vratih ozrl na svojega otroka, pa odšel — .

Zunaj se je Gottfried vsedel na konja, pa oddrvel žnjim, kot bi bežal pred Turki. Šele po dobrem polurnem jezdenju se je ustavil pred malo kočico od daleč naokrog poznane Katara. Ta ženska je zdravila ljudi in živali, a poleg tudi ljudem prorokovala prihodnje doživljanje, zato so jo imeli za čarovnico; so se je bali, a kljub temu zahajali k njej. Katara je pravno kuhala večerjo, ko je prišel k njej Gottfried.

Z vso uljudnostjo ga je pozdravila, pa vprašala česa želi.

Močno razburjeni graščak ji je na kratko povedal, da bi rad zvedel za svojo prihodnost.

Katara ga povabi s seboj v hišo; postavi na mizo leščerbo, ki je kajpako slabo razsvetljevala skromno sobo, pač pa dajala dosti dima.

Gottfried se usede na preprosti stol, pa si ogleduje Katarino bivališče. Ob lesenih stenah, ki niso bile nič pobeljene z apnom, na njih pa je naloženih vse polno suhih rož vseh vrst in drugih takih zdravilnih zelišč. Poleg pa so stali

tudi prsteni lonki, iz katerih so prihajali raznoteri prijetni in zoprti duhovi; na zapečku pa je sedel čisto črn maček, pa tako svetlo gledal Gottfrieda, da se ga je polasčalo še večje razburjenje.

„Prihodnost bi radi zvedeli milostljivi gospod — začne govoriti Katara; — pokažite mi levó roko, da vidim vaše črte na dlani — “

Babnica je dolgo časa tipala in razmotrivala te črte na graščakovi roki, naposled spregovori z vso važnostjo:

„Milostljivi gospod! Zelo žal mi je, ker vam ne morem povedati nič dobrega. — Vedite, vi ste pred časom storili vesiko krivico; — ta krivica vam ne da miru, pa ga tudi dala ne bo.“

Močno so Gottfrieda razburile te besede; hitro je vstal, položil na mizo več tolarjev, pa se še vprašal:

Drugega ne veš nič?

Ne, milostljivi gospod! — Graščak odide, znova zajezdi konja, pa dirja kot bi ga podili besji.

V tem divjem jezdenju je došel v gozd, tja kjer sta se z Miciko sešla pred letmi.

Pa kaj ozre ob svitu mesečine pri debeli bukvi, kjer je bilo to spominsko znamenje? — Na tleh leži možak in mlo zdihuje... —

Gottfrieda obide neznanska groza. Takoj si domisli: Nihče drugi ni to, kot oni strahotni duh od davno ubitega kramarja.

Ko se nekoliko umiri, znova požene konja v divji dir.

Na vso moč se je prestrašila graščakinja Eleonora svojega soproga, ko ga je zagledala; vpraševala ga je z dr-

getajočim glasom, kaj se mu je neki zgodilo? Pa Gottfried ji reče:

„Pusti me truden sem, — počivati grem — “

Pa je odšel v spalnico in zapril vrata za seboj.

Več dni zatem je bil večinoma kar sam v sobi. Zdaj pa zdaj je prišla k njemu njegova blaga Eleonora pa nič ni mogla zvedeti od Gottfrieda; to je je bilo tako hudo, da se je večkrat zjokala. — Kajpak, so te razmere videli tudi vsi grajski, pa med seboj ugibali, kaj neki je njihovu gospodarju?

TRETJE POGLAVJE.

Ljuba moja mama!
povejte mi, kdo je moj
pravi oče — ?

Od tistega časa, ko je reberski graščak videl zadnjikrat svojega sina, se je veselil še ta dan, ko je bil malo vinjen.

Micikin sinček — Peterček je zrastle v krepkega fanta, zalega mladeniča. Kajpak, je še vedno smatral svojega rednika za pravega očeta. Pa prišel je tudi čas, ko je zvedel to skrivnost.

Ko je Peterček neki dan veselo pri delu žvižgal sede na čevljarskem stolcu, se je oglašil pri njem znani krošnjar Brezarjev Primož. Fant se je veselil njegovega prihoda; kajti ta možakar je bil sila šaljiv in zgovoren. Posebno pa se ga minulo več let.

No, no, pozdravljen mi Primož! Kaj mi boste pa danes novega povedali?

„Bom ti povedal fant, bom; samo to ne vem, če ti bode povšeči? — (Dalje prihodnjič).